

2019 metų balandžio 23 – gegužės 05 įvykių Kazachstane apžvalga

Vidaus politika:

Aktualiausia vidaus politikos tema šiuo metu yra išankstiniai Kazachstano prezidento rinkimai, kurie įvyks 2019 m. birželio 9 dieną. Kandidatų kėlimasis buvo numatytas iki balandžio 28 dienos. Kandidatų atitikties patikrinimas ir registracija numatyta iki gegužės 11 dienos. Savo kandidatūros palaikymui, kiekvienas kandidatas turi surinkti ne mažiau 118140 piliečių parašų. Pasirašusieji turi būti proporcingai ne mažiau kaip trečdalis iš įvairių šalies apskričių, respublikinės reikšmės miestų ir iš sostinės. Be to, kandidatai turi įnešti į Centrinės rinkimų komisijos sąskaitą 2125000 KZT. Kandidatas ir jo sutuoktinė ar sutuoktinis turi deklaruoti pajamas, gautas iki 2019 m. balandžio 1 d.

2019 m. gegužės 11 d. prasidės kandidatų rinkiminė agitacija, kuri truks iki birželio 7 d. 24 val.

Vadovaujantis šalies Konstitucija, Kazachstano prezidentą renką visi pilnamečiai šalies piliečiai slaptu balsavimu penkerių metų laikotarpiui. Prezidentu gali tapti ne jaunesnis nei 40 metų Kazachstano pilietis, pilietybę gavęs gimimo metu, turintis aukštąjį išsilavinimą, laisvai kalbantis kazachiškai ir paskutinius 15 metų gyvenantis šalyje. Be to, kandidatas turi turėti ne mažiau kaip penkerių metų valstybės tarnybos ar renkamų valstybės tarnybos pareigų stažą.

Paskutinę pretendentų kėlimosi dieną kandidatų sąrašė buvo 9 asmenys, tačiau ne visi jų praėjo patikrinimą. Vienas pretendentas, buvęs parlamentaras Talgatas Jergalyvas atsisakė dalyvauti rinkimuose kitą dieną po pareiškimo padavimo, o visuomeninis veikėjas Žumatajus Alijevas neišlaikė kalbos egzamino.

Sėkmingai registruoti kandidatais septyni pretendentai:

- Veikiantis prezidentas Kasym-Žomartas Tokajevas (nuo valdančiosios partijos Nuir Otan);
- Rašytojas Sadybekas Tugelu (nuo visuomeninio susivienijimo „didžiosios stepės ereliai“);
- Amangeldy Tospychovas (nuo profesinių sąjungų federacijos);
- Danija Jespajeva (nuo parlamentinės partijos Ak Žol);
- Toleutajus Rachimbekovas (nuo partijos „Auly“);
- Žambylas Achmetbekovas (nuo komunistų liaudies partijos);
- Žurnalistas Amiržanas Kusajevas (nuo nacional-patriotinio judėjimo „Nacijos likimas“);

Kazachstano opozicinė Nacionalinė social-demokratinė partija XIV suvažiavimo metu priėmė sprendimą boikotuoti prezidento rinkimus. Apie dešimt partijos delegatų suvažiavimo metu išreiškė nuomonę, jog netiki rinkimų sąžiningumu.

Balandžio 23 dieną įvyko valdančiosios Kazachstano politinės partijos Nur Otan suvažiavimas, kuriame partijos pirmininkas, buvęs šalies prezidentas, Nursultanas Nazarbajevas pasiūlė palaikyti dabartinio šalies vadovo Kasym Džomart Tokajevo kandidatūrą į šalies vadovo postą. K-Ž. Tokajevas po partijos suvažiavimo teigė, jog į rinkimus eina, kad pratęstų buvusio prezidento politinį kursą. Tiesa, jis pats kreipėsi į konstitucinį teismą, jog šis išaiškintų K-Ž. Tokajevo galimybę kandidatuoti, nes neaišku kaip bus traktuojamas pragyventas nepertraukiamas laikotarpis Kazachstane: K-Ž Tokajevas nuo 2011 iki 2013 metų dirbo JT

Generalinio sekretoriaus pavaduotoju ir gyveno Ženevoje. Konstitucinis teismas išaiškino, jog K-Ž. Tokajevs gali kandiduoti.

Komentaras: Daugelio analitikų nuomone, būtent Nur Otan iškeltas kandidatas turi realiausius šansus užimti prezidento postą. Politologas Askaras Nurša teigia, jog K-Ž. Tokajevs iškėlimas kandidatu yra formalus žingsnis. Buvęs prezidentas Nursultanas Nazarbajevs tokį žingsnį planavo eilę metų iki savo atsistatydinimo. Netgi K-Ž. Tokajevs darbas JT taip pat buvo dalis N. Nazarbajevs plano. Šiuo žingsniu buvo siekiama užtikrinti tarptautinį K-Ž. Tokajevs pažinimą. Politologas teigia manąs, jog K-Ž. Tokajevs yra optimalus šiandienio politinio proceso kandidatas. Tai žmogus, kuris praėjo visus svarbius šalies valdymo etapus ir lygius. Jis yra kompromisinė figūra šalies elitos tarpe. Todėl valdančiosios partijos pasirinkimas yra daugiau negu pateisinamas.

Politologas Daniaaras Ašymbajevs teigia, jog šiuo žingsniu N. Nazarbajevs pademonstravo, jog K-Ž. Tokajevą jis jau senai pasirinkęs savo įpėdiniu. N. Nazarbajevs visuomet labai kruopščiai rinkosi senato pirmininką, o K-Ž. Tokajevs šiame poste buvo du kartus. K-Ž. Tokajevs tai figūra, kuri tenkina ir ELBASY (aut. pastaba – pirmąjį šalies prezidentą) ir tinka šaliai. Jis turi labai didelę politinę ir valdymo patirtį, o to būtent reikia šios dienos Kazachstanui. K-Ž. Tokajevs nerevizuos N. Nazarbajevs kurso, nebent suteiks jam naują impulsą. Tuo pačiu, nereikia pamiršti, jog pirmasis prezidentas pasiliko visą eilę valdymo svertų ateičiai.

Kazachstano politologas Andrejus Čebotariovas taip pat sutinka, jog K-Ž. Tokajevs kandidatūros iškėlimas buvo labai nuspėjamas veiksmas. Politologo nuomone, K-Ž. Tokajevs tinkama figūra visomis prasmėmis. Jis naudingas šaliai dėl savo sugebėjimų ir tinkamas politiniai valdančiai elitai.

Kiek kitokios nuomonės laikosi garsu Kazachstano politologas Dosymas Satpajevs. Jis mano, jog N. Nazarbajevs perduoda valdžią K-Ž. Tokajevui todėl, kad bijo, jog šalyje gali susiklostyti Kirgizijos ir Uzbekistano valdžios perdavimo scenarijus. N. Nazarbajevs bijo, jog neatsitiktų taip, kaip Uzbekistane, kai mirus ilgalaikiam šalies vadovui Islamui Karimovui, valdžią perėmė nenumatytas asmuo ir pradėjo vykdyti visiškai naują kursą bei padarė didelį nuostolį artimiausiai Islamo Karimovo aplinkai. K-Ž. Tokajevs pirmajam prezidentui tinkamas dėl mažų politinių ambicijų, bei mažo ryšio su oligarchais ir rimtu Kazachstano verslu: mažai interesų versle – mažai ambicijų politikoje. Veikiančiam prezidentui paliekama mažai manevro laisvės, kddangi esmines valdžios pozicijas užima tas pats N. Nazarbajevs. Jeigu K-Ž. Tokajevs norės į raktines pozicijas paskirti savo žmones, kurie netiks N. Nazarbajevui, procesą blokuos šalies senatas, kuriam vadovauja N. Nazarbajevs dukra Dariga.

2019 m. gegužės 1 dieną Nur Sultane, Almatoje ir dar keliuose Kazachstano miestuose įvyko nesankcionuoti mitingai. Mitingų metu žmonės reikalavo boikotuoti išankstinius prezidento rinkimus. Protestų dalyviai skandavo šūkius „mest turime pasirinkimą“, „Mes už sąžiningus rinkimus“, „Ne – AES statybai“ ir kitus. Prie mitinguotojų išėjo policijos ir prokuratūros darbuotojai, kurie perspėjo, kad už nesankcionuotus mitingus gresia atsakomybė bei reikalavo išsivaikščioti. Atsisakę išsivaikščioti žmonės buvo sulaikomi. Kaip teigiama, buvo sulaikyta kelios dešimtys žmonių.

Užsienio politika:

Balandžio 23 dieną Kazachstane lankėsi Vengrijos premjeras Viktoras Orbanas. Jis susitiko su savo homologu Askaru Maminu. Susitikimo metu buvo aptartas bendros prekybos ir investicijų klausimai. Premjerai pripažino, jog bendros prekybos srityje yra daug neišnaudotų epizodų. Susitikimo metu buvo pabrėžta, jog bus siekiama didinti prekybos apimtis.

Balandžio 29 dieną įvyko kazako-vnegriškos strateginės tarybos posėdis. Jame dalyvavo daugiau nei 100 Vengrijos verslininkų.

2019 metų balandžio 25 dieną Kazachstano sostinėje Nur Sultane startavo dvyliktasis derybų dėl Sirijos konflikto sureguliuavimo raundas. Derybose dalyvavo visos suinteresuotos šalys: Rusija, Turkija, Iranas, oficialusis Damaskas ir ginkluotosios Sirijos opozicijos atstovai. Pastarųjų delegaciją sudarė 14 asmenų. Stebėtojų teisėmis dalyvavo JT ir Jordanija. Susitikimo metu, be kitų klausimų, taip pat buvo aptartas sulaikytųjų, įkaitų ir dingusių be žinios klausimas.

Ekonomika:

2019 m. balandžio 24 dieną Kazachstano prezidentas susitikęs su darbo ir socialinės apsaugos ministru pavedė imtis priemonių, kad bedarbystė šalyje neviršytų 4,5 procentų. Susitikime taip pat buvo pabrėžta socialinio aprūpinimo programų vykdymo svarba.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras susitikimo metu paminėjo, jog per šiuos metus tikimasi sukurti 370 tūkstančių naujų darbo vietų.

Statistikos duomenimis, kovo mėnesį bedarbystė Kazachstane sudarė 4,8 procento. Bedarbių skaičius kovo mėnesį siekė 441,2 tūkstančio. Kazachstano gyventojų skaičius yra 18,4 milijono žmonių.

N. Nazarbajevs kalbėdamas antrojo tarptautinio forumo „Vienas diržas, vienas kelias“ metu, paminėjo, jog šios iniciatyvos rėmuose vykstanti prekyba jau viršijo penkis trijinius JAV dolerių. Taip pat buvo paminėta, jog Naujojo šilko kelio galimybės dar toli gražu neišnaudotos. Prekybos gravitacijos centras vėl koncentruojasi rytuose. 28 procentai pasaulio BVP jau sudaro Rytų ekonomikos ir šis skaičius tik auga – pabrėžė N. Nazarbajevs.

Transportas:

Balandžio 21 – 24 AB NK „Kazakhstan Temir Žoly“ vadovas Sauatas Munbajevs savo kelionės į Kiniją metu aptarė su kai kurių provincijų, miestų ir stambių transporto – logistikos kompanijų vadovais krovinių vežimo didinimo galimybes. Buvo pažymėtos konteinerinių pervežimų iš Kinijos į Europą per Kazachstaną augimo tendencijos.

KTŽ Ekspres vadovų susitikime su Xi'an Free Trade Port Construction and Operation Co., Ltd. Xi'an Continental Bridge International Logistics Co., Ltd, strateginio bendradarbiavimo rėmuose pasirašyti susitarimai dėl krovinių vežimo maršrutais Kinija – Europa, centrinė Azija, Kazachstanas, Rusija, taip pat Persijos įlankos kryptimis ir Transkaspijos koridoriaus šalis.

Iki 2019 metų pabaigos Kinijos ir Kazachstano geležinkelių administracijos planuoja pervežti per Kazachstano teritoriją 15 milijonų tonų krovinių. Susitikimo metu susitarta toliau tobulinti pasienio geležinkelio infrastruktūrą ir krovinių pralaidumo per sieną greitį.

Parengė: G. Jundzila

Pastaba: pažyma parengta pagal Kazachstano naujienų agentūrą, specializuotų naujienų agentūrų ir susitikimų bei pokalbių metu gautą informaciją.